

dr hab. Tomasz Barczyk, prof. UMK
Dyscyplina sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
Wydział Sztuk Pięknych, Katedra Grafiki
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Toruń, 5.06.2024 r.

RECENZJA

Na podstawie art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.), Rada Naukowa Instytutu Sztuk Plastycznych, Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, uchwałą z dnia 27 marca 2024 r. nr 10/WSNE/ISP/2024, powołała komisję habilitacyjną w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr **Annie Kłós**, w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym w dniu 8 stycznia 2024 r., w której wyznaczony zostałem do pełnienia funkcji recenzenta.

Stosownie do art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.), niniejsza ocena ma stwierdzić, czy osiągnięcia artystyczne Pani dr Anny Kłós, ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2.

Informacje o habilitantce

Pani Anna Kłós urodziła się 4 czerwca 1973 roku w Warszawie. Dyplom magistra sztuki uzyskała z wyróżnieniem w 1999 roku w Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie w pracowni plakatu prof. Juliana Pałki i prof. Mieczysława Wasilewskiego. Stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne, nadany przez Radę Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, otrzymała 5 grudnia 2007 roku na podstawie rozprawy doktorskiej *Kolaż dadaistyczny jako inspiracja mojej twórczości*, której promotorem był dr hab. Waldemar Szysz.

Bezpośrednio po studiach, czyli w 1999 roku, rozpoczęła pracę na macierzystej uczelni jako asystentka prof. Juliana Pałki, a potem również prof. Mieczysława Wasilewskiego i Wojciecha Freudenreicha. A w latach 2001–2011 prowadziła już samodzielne zajęcia z projektowania

graficznego ze studentami III, IV i V roku na Wydziale Grafiki Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie. Jednocześnie, w tym samym czasie pracowała w zawodzie grafika projektanta, realizując różne projekty graficzne. W 2002 roku podjęła współpracę ze Światem Książki, największym wówczas wydawnictwem książkowym w Polsce, której efektem jest autorstwo okładek do ponad 600. książek dystrybuowanych do księgarń całego kraju. W kolejnych latach realizowała projekty także z innymi wydawnictwami w Polsce, np.: Pruszyński i Spółka, Muza, Publicat. Projekty okładek książkowych Pani Anny Kłós były kilkakrotnie prezentowane na Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie. W 2005 roku zdobyła wyróżnienie w konkursie na Najpiękniejsze Książki Roku Polskiego Towarzystwa Wydawców Książki. W tym okresie zaczyna tworzyć swoje pierwsze kolaże, artziny i plakaty, bierze udział w konkursach graficznych i wystawach, m.in. w Międzynarodowym Biennale Plakatu w Warszawie.

Po uzyskaniu stopnia doktora w 2008 roku, została zatrudniona w Akademii WIT (dawniej: Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej i Zarządzania) w Warszawie, początkowo prowadząc zajęcia z projektowania graficznego na Wydziale Informatyki, a od 2009 roku do chwili obecnej jest zatrudniona na pełen etat jako adiunkt na Wydziale Informatyki i Grafiki w tejże uczelni. W 2012 roku została mianowana pełnomocnikiem dziekana ds. kierunku Grafika. W tym samym roku otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej. W latach 2013–2021, przez dwie kadencje, była członkiem Senatu i Rady Wydziału. W 2017 roku otrzymała Medal WIT za znaczący wkład w rozwój uczelni. W Akademii WIT była promotorką ponad 250 prac dyplomowych, w tym prac licencjackich, magisterskich i podyplomowych.

Habilitantka równolegle z obowiązkami dydaktycznymi rozwija własną twórczość artystyczną oraz działalność popularyzującą sztukę. Kluczowym takim projektem jest wymyślona i założona przez nią Retroawangarda – projekt non profit, którego celem jest promocja sztuki i artystów z całego świata. Obecnie fanpage Retroawangardy liczy ponad 155 tys. stałych obserwatorów, co od wielu lat jest jednym z największych, jeśli nie największym z zasięgów spośród wszystkich galerii, muzeów i instytucji kultury w Polsce. Upowszechnianie sztuki dotyczy również sfery rzeczywistej, a nie tylko wirtualnej. Pani Anna Kłós od 2016 organizowała wystawy prezentujące sztukę i artystów z całego świata, najpierw w zaprzyjaźnionych galerii takich jak Galeria Korekta czy Centrum Spotkania Kultur w Lublinie, a od 2018 roku w siedzibie Galerii Retroawangarda w Warszawie. Od tego czasu zorganizowała tam kilkadziesiąt dużych wystaw, zarówno krajowych, jak i zagranicznych, których była kuratorem. Pełna dokumentacja zorganizowanych przez nią wystaw znajduje się dołączonym dossier (TOM 2 PDF – dokumentacja osiągnięć kuratorskich). W opisywanym okresie od uzyskania stopnia doktora, miała dwanaście wystaw indywidualnych i udział w około sześćdziesięciu wystawach zbiorowych, głównie zagranicznych. Z ważniejszych należy wymienić: 5. i 6. Biennale Internationale de Poesie Visuelle, we Francji (2021 i 2023), 5th

International Poster Contest, zorganizowanym przez Museum of Typography w Chani na Krecie, w Grecji (2019), czy Gwangju Biennale, w Korei Południowej (2021 i 2023). Prezentowana przez nią twórczość artystyczna opiera się na plakacie i kolażu. Bardzo skrupulatna dokumentacja fotograficzna i opisowa tych wystaw znajduje się w dołączonym dossier (TOM 1 PDF – dokumentacja wystaw indywidualnych i zbiorowych).

Powyższe informacje świadczą o wysokiej aktywności artystycznej, organizacyjnej, dydaktycznej i popularyzującej sztukę Pani dr Anny Kłós.

Ocena wskazanego osiągnięcia artystycznego

Zgodnie z wymogiem formalnym jako osiągnięcie artystyczne aspirujące do spełnienia warunków określonych w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) habilitantka wskazała: ***Cykl kolaży typograficznych stworzonych przeze mnie w latach 2019–2023 i upubliczniętych na siedmiu wystawach indywidualnych.***

Wspomniany cykl kolaży eksponowany był w różnych konfiguracjach na wystawach: *Typo-collages*, Galeria Retroawangarda, Warszawa, 2020; *Forms connected*, Uniwersytet Lipawski, Łotwa, 2022; *Neue Kunst*, Kongres Polaków w Republice Czeskiej, Czechy, 2022; *Rundreise*, Galeria Casa Matei, Cluj-Napoca, Rumunia, 2022; *Face to Face*, Exhibition halls 'Rafael Mihaylov', Wielkie Tyrnowo, Bułgaria, 2022; *Pytania i Odpowiedzi*, Centrum Kultury Polskiej w Daugavpils, Łotwa, 2022; *Fragments of Time*, Galeria Retroawangarda, Warszawa, 2023.

W skład cyklu wchodzi imponująca ilość prac, sądzę, że kilkadziesiąt. Sądzę, bo nie znalazłem w załączonej dokumentacji ich całościowej listy. I choć katalogi ze wspomnianych wystaw prezentują je wszystkie, robią to w różnych zestawieniach, niejednokrotnie powtarzając konkretne dzieła występujące w różnych formatach. W autoreferacie zostaje to wyjaśnione przez habilitantkę: „Większość moich ręcznie tworzonych kolaży ma niewielki format, wynikający z rozmiarów wykorzystywanych materiałów. Jednak niektóre swoje kompozycje przetwarzam cyfrowo i drukuję w formatach B1 lub większych”¹

Anna Kłós swoje pierwsze kolaże tworzy na potrzeby artzinów już w latach 90. U podstaw jej twórczości leży wspomniane na początku bogate i autentyczne doświadczenie w projektowaniu typograficznym okładek książkowych ale przede wszystkim wielokrotnie podkreślany zachwyt twórczością Kurta Schwittersa, którego oryginalne prace widziała na wystawie w Muzeum Sztuki w Łodzi w latach 90. Autorka tak opisuje twórcze emploty niemieckiego artysty: „Podczas gdy większość artystów szukała inspiracji w Luvrze, Schwitters szukał jej w drodze do Luvru, zbie-

1 Autoreferat, s. 10

rając z chodnika, zużyte bilety tramwajowe, pudełka po cygarach lub drobne przedmioty i komponował z nich potem swoje niezwykle kolaże”.² Podobnie autorka swoje materiały do tworzenia kolaży pozyskuje z rodzinnych szuflad, antykwariatów i targów staroci. Archiwalia te traktuje jako swoisty wehikuł czasu, łączący w szlachetności i kruchości spatynowanego papieru przeszłość z teraźniejszością. Wykorzystywanie ich jest również autentyczną kontestacją plastikowego świata nieustannie dążącego do idealnej, sztucznej powierzchowności. Stwierdza: „W swoich kolażach zatapiam fragmenty druków sprzed wielu lat i za pomocą wyrwanych z kontekstu słów pragnę nawiązywać do teraźniejszości, która podobnie jak za czasów Schwittersa, nie napawa optymizmem”.³ Przykładem takich aktualnych kompozycji literackich może być symetryczna praca *Pytania stawiane* (2021), czy *Obraz na piasku* (2021), który niemal w „rothkowskim” układzie z fragmentem notarialnej pieczęci nawiązuje do prawnego porządku, ale i ulotności niektórych zapisów Temidy. Pięknie i barwnie o technice kolażu mówił Jan Działkowski, zmarły tragicznie w Tatrach w wieku 28. lat polski twórca kolaży, autor ilustracji do pism muzycznych, społecznych i kulturalnych, projektant okładek książek i płyt: „Cała magia kolażu polega na tym, że papier ma swoją historię. Za nią kryją się ludzie, dzieła, a to ma dla mnie ogromne znaczenie. To są przedmioty, które podróżowały, ludzie trzymali je na kominku, w szafce. Różne elementy razem połączone tworzą nową historię. Czasami dwa różne elementy dzieli nawet 50 lat, a połączone razem tworzą harmonię”.⁴ Cykl kolaży Anny Kłos charakteryzuje się podobną myślą estetyczną, która łączy historyczną nostalgię z obecną chwilą. Autorka biegle posługuje się typografią pozyskaną z archiwalnych wydawnictw, nadając jej nowe brzmienie w niekonwencjonalnym kontekście. Użyte przez nią fragmenty starych druków zachowują swój źródłowy ślad, a jednocześnie zostają przekształcone w zupełnie nowy, artystyczny byt. Wypłowiałe, stonowane papiery, które artystka włącza do swoich prac, dodają całości wyrafinowanej spójności, tworząc harmonijne kompozycje. Jej kolaże są nie tylko atrakcyjne wizualnie, ale również intelektualnie stymulujące przez metaforyczne zabawy z tekstem. Szczególnie prace prezentowane w dwóch ostatnich katalogach – bardzo oszczędne, w których jedyny chromatyczny kolor, a i tak pojawiający się symbolicznie, to czerwony – świadczą o wysokiej kulturze plastycznej autorki. Habilitantka umiejętnie operuje ograniczoną paletą kolorystyczną, skupiając się na przygaszonych odcieniach, które nadają pracom spokojny, niemal medytacyjny charakter. Czerń liternictwa i akcentów dodaje pracom wyrazistości, kontrastując z delikatnymi odcieniami tła, a wybór i zestawianie ze sobą konkretnych słów ma w nich niebagatelne znaczenie. Minimalizm i wysublimowana typografia to dwie, najważniejsze cechy wyróżniające te kolaże, które są przemyślane i precyzyjne, gdzie każdy element użyty do ich budowy zdaje się być na swoim miejscu. Szczególnie ujęły mnie prace z ostatnich dwóch katalogów: *Pytania i Odpowiedzi*, i *Fragments of Time* – bardzo graficzne, pomysłowe i nacechowane metaforą pozwalającą się interpretować

2 Autoreferat, s. 9

3 Autoreferat, s. 9

4 Źródło: <https://culture.pl/pl/tworca/jan-dzialkowski>

w najrozmaitszy sposób. Wyróżnię te, w których zdyscyplinowany pierwiastek geometryczny i typograficzny idealnie współbrzmi z graficzną konstytucją obrazu, np.: *moon* (2019), *Kein [END]* (2023), *Existenzgrunder* (2023), *Telefonieren* (2023), czy *Keine Angst* (2023). We wszystkich pracach dostrzegam znakomity balans treści i formy. Każda kompozycja opowiada własną historię, a jednocześnie wszystkie są połączone wspólnym mianownikiem – fascynacją słowem i typografią. Pani Anna Kłós prezentuje wysoki poziom umiejętności i dyscypliny w technice, którą się zajmuje. Precyzyjne wycinanie i staranne komponowanie elementów wskazuje na jej dużą dbałość o detal. Artystka tworzy złożone kompozycje, które niekiedy (jak to często bywa z kolażami) na pierwszy rzut oka mogą wydawać się chaotyczne, ale po bliższym przyjrzeniu ujawniają swoją logiczną strukturę i przemyślaną aranżację. Jej prace cechuje wysoka precyzja, co widać w starannie wycinanych elementach i harmonijnych kompozycjach. Minimalistyczne podejście wymaga dużej dyscypliny artystycznej, a wyczulenie autorki na intrygującą typografię prowadzi ją do tworzenia oryginalnych i ujmujących prac w technice kolażu.

Konkluzja

Kolaż jest z habilitantką od dawna i bez wątpienia można dostrzec, że jest przez nią nie tylko teoretycznie wystudiowany, ale przede wszystkim emocjonalnie odczuty, zasymilowany i atrakcyjnie stosowany w praktyce. Nie mam wątpliwości co do tego, że przedstawiony cykl kolaży typograficznych Pani Anny Kłós jest oryginalny i wysokiej jakości artystycznej. Wydzźwięk tych prac jest ponadczasowy i uniwersalny, a możliwości interpretacyjne bardzo szerokie. Wysoka kultura typograficzna autorki połączona z wysublimowaną formą plastyczną jej prac jest czymś co wyróżnia ją spośród wielu artystów zajmujących się kolażem i wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, co zyskuje moją pozytywną ocenę.

Biorąc pod uwagę powyższe, stosownie do art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.), stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne Pani dr Anny Kłós, ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2.

